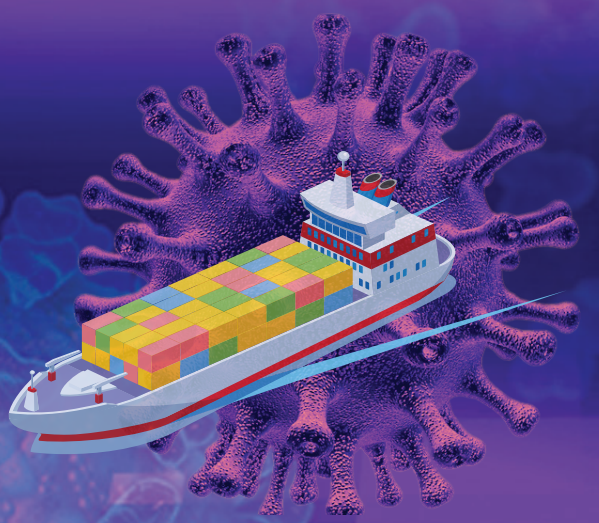

סחר חוץ בתקופת הקורונה

כלכלת סין היא השנייה בגודלה בעולם במונחי תוצר - מיוצר בה כשליש מהתוצרת העולמית. סין היא גם שחקנית מרכזית בשרשרת תהליכי הייצור והאספקה הגלובליים: היא היצואנית הגדולה בעולם, והיבואנית השנייה בגודלה. עם פרוץ משבר הקורונה, בתקופת ראש השנה הסיני (שחל בסוף ינואר 2020), הושבת המשק הסיני, והפעילות בו פסקה לפרק זמן ארוך.

היות שהסחר בין סין לשאר חלקי העולם מהווה כ-40% מסך כל הפעילות הימית העולמית, בעיקר בכל האמור ביצוא חומרי גלם ויבוא מוצרי אנרגיה, הייתה להשבתת מרבית הפעילות הכלכלית בסין במהלך חודש פברואר השפעה דרמטית על ענפים רבים בעולם, וגם על הלוגיסטיקה ועל הייצור העולמי בכלל. בשל כך נרשמה ירידה חדה במדד עלויות ההובלה, ובוטלו הפלגות, בעיקר מנמליה של סין. רק בתחילת חודש מרץ, יחד עם הסימנים ראשונים לעצירת המגפה בסין, התבשרנו כי מתבצעת חזרה הדרגתית לשגרה במפעלים, וכי נמלי הים בה חזרו לפעול, בעידוד הממשל הסיני.

המגמות המרכזיות

היטלי צפיפות וקושי בקליטת מכולות קירור וטיפול בהן
חברות ספנות הודיעו כי הוטלו היטלי צפיפות על מכולות קירור המיועדות לנמלי סין, בשל קושי בקליטתן בנמלי שנגחאי, נינגבו וטיינג'ין. הדבר משפיע על יצואנים ויבואנים של סחורות כגון תוצרת טרייה, מזון, כימיקלים ותרופות. יחד עם זאת, בסין מודעים למצב, ומנסים לסייע בניתוב אוניות לנמלים וליעדים אחרים.

ביטולי הפלגות מנמלי סין על-ידי חברות הספנות במהלך חודש פברואר בעקבות ירידה בביקוש
בשל המצב בוטלו מספר הפלגות שתוכננו לצאת במהלך חודש פברואר מנמלי סין לישראל ולצפון אמריקה. בחלק מהמקרים נותבו האוניות ליעדים אחרים, כמו קוריאה במקרה אחד וטורקיה במקרה אחר. הביטולים מעידים על עודף בהיצע של שירותי הובלה ימית לעומת הביקוש הנמוך. יחד עם זאת, ידוע כי חודשו ההפלגות מסין לישראל לצורך שינוע סחורות לכאן.

הובלה יבשתית אל הנמלים ומהם
חברות דיווחו כי גוברת זמינות שירותי הובלה מהמפעלים לנמלים, כחלק מהחזרה ההדרגתית לשגרה בסין.

נפח המטענים בנמלי סין אמנם נותר נמוך, אך הוא גדל בהדרגה - עקב השבתת מרבית פעילות הייצור החל מסוף ינואר, נותר נפח המטענים המיועדים ליצוא מנמלי סין נמוך, אך בהדרגה הוא הולך וגדל. פעילות הנמלים והמכס אמנם לא הושבתה כליל, אך בפועל נוצר קיפאון עקב צמצום הפעילות המסחרית והארכת חופשת ראש השנה הסיני. כעת מסתמן חידוש של הזמנות מספקים בסין, וגוברת בהדרגה זמינות שירותי הובלה היבשתית בין המפעלים לנמלים. חברת הספנות הצרפתית הודיעה, כי זרימת המטענים בנמלי החוף המרכזיים של סין חזרה כמעט להיקפה הרגיל, וכי הפעילות העסקית מתאוששת.

תמריצים כלכליים של הממשל בסין לעידוד הסחר הבינלאומי
ראש ממשלת סין הכריז ב-3 במרץ על מדיניות תמיכה במשק והפחתת הריבית, וכן על העברת מענקים, בין השאר לשירותי לוגיסטיקה והובלה, כדי לפצות על נזקים שנגרמו לתעשייה ועל מנת לעודד חזרה לשגרה. בהודעה הודגש, כי יש להנחות את כל חברות הלוגיסטיקה לחזור לשגרת עבודה בצורה בטוחה ומסודרת בהתאם לנהלי הבריאות. עוד נאמר, כי הממשל הסיני פועל להפחתת מיסים, וכי מ-1 במרץ עד 30 ביוני 2020 יופחתו ב-20% מיסים שונים, כמו מס ביטחון ומיסי נמל שונים. בהודעה צוינה הכוונה לעודד חברות ביטוח המבטחות את ההובלה הבינלאומית להפחית את עלויות הביטוח של מטענים המשוגרים בים, באוויר וביבשה.

כחלק מהניסיונות לבלום את התפשטות נגיף הקורונה הונהגו נהלים מחמירים בנמלי הים באזור אסיה פסיפיק. לכן עדיין קיימים שם עיכובים בקליטת אוניות בנמלים ואיחורים בלוחות הזמנים. בנמלי הים בפיליפינים, בסינגפור, באינדונזיה, בהודו, בדרום קוריאה ובווייטנאם חייבים צוותי אוניות המגיעות מאזורים נגועים בקורונה לשהות בהסגר ובבידוד, ועגינה של אוניות מאושרת רק לאחר ביצוע בדיקות והצהרת בריאות לגבי צוות האונייה.

עומס בנמל הגדול בדרום קוריאה

ישנו עומס בנמל פוסאן, שהוא הגדול והעמוס בדרום קוריאה. העומס צפוי להשפיע בעיקר על טיפול במכולות קירור, בכימיקלים, במזון ובתוצרת חקלאית.

נמל סינגפור

נמל סינגפור הוא הנמל השני העמוס ביותר בעולם, ויש לו תרומה חשובה מאוד לתוצר הלאומי שם. כרגע לא מוטלות מגבלות מהותיות על הסחר הימי בסינגפור, אך המגבלות אשר חלות על כניסת מבקרים משורת מדינות - סין, דרום קוריאה, איטליה, ספרד, צרפת, גרמניה ואיראן - חלות גם על מבקרים המגיעים דרך נמלי הים. משמעות הדבר היא שהספינות המגיעות ממדינות אלו יכולות לעגון, ואפשר לפרוק מהן סחורות ולהטעין - דבר שמבצעים עובדי הנמל - אך אנשי הצוותים שלהן אינם יכולים לרדת מהספינות. נוסף על כך, כל כלי שיט שנכנס לסינגפור והיה ב-14 הימים לפני כן במדינות שבהן המגפה בשיאה, או שיש עליו אנשי צוות או נוסעים שהיו ב-14 הימים לפני כן במדינות נגועות, נדרש למלא הצהרה ביחס לבריאותם.

עומסים עקב השבתה בסין

עקב המצב בסין הופנו אוניות רבות לטיפול בנמל סינגפור. בשל העומס הטיל הנמל על חברות הספנות מיסוי גבוה של 100/150 דולר למכולה.

מדיניות עידוד

רשות הנמלים הסינגפורית הודיע על הנחה של 50% במיסי הנמל לספינות נוסעים (Passenger ships) אשר עוגנות בנמל סינגפור, עקב הפגיעה שספג ענף זה בשל התפשטות הווירוס.

ישראל - שירותים חיוניים

בתקנות לשעת חירום שאושרו ב-20.03.2020 צוין במפורש, שמשלחים וגורמים הקשורים בענף הספנות - "שירותי שינוע מטענים והובלה בתחבורה יבשתית, אווירית וימית, ומסופי המטען המשמשים אותם; שירותי אחסנה לרבות בתי קירור וממגורות; סוכן מכס, כהגדרתו בחוק סוכני המכס; משלח בינלאומי כהגדרתו בחוק; מחסן רישוי כהגדרתו בפקודת המכס; מערכת שחרור מכסי מל"מ שער עולמי; עמילות מכס ושילוח סחורות מקומי ובינלאומי" - הם בגדר שירותים חיוניים.

בנמלי חיפה ואשדוד החלו ביישום תקנות בריאות למניעת התפשטות הקורונה. אין עיכובים בקליטת אוניות מאיטליה, מספרד, ממצרים וממדינות אחרות. הוחלו כללי התמגנות על עובדי הנמל, ונאסר על צוותי האוניות הזרים לרדת מהן, אך אין לכך השפעה על תיפעול הנמל עצמו.

ישראל וצריכת מזון - צו השעה

חלוקת רישיונות מכסה בפטור ממכס ליבוא מלפפון - מכסה במסגרת WTO משרד החקלאות ופיתוח הכפר הודיע על חלוקת רישיונות בפטור ממכס ליבוא מלפפונים ירוקים בפרט המכס 0707001000/9, מספר מכסה 7026 WTO בכמות של עד 1,000 טונות בהתאם לנספח א' לנוהל חלוקת מכסות יבוא לשנת 2020 ובהתאם לתנאי השוק המקומי. הרישיונות יחולקו לזכאים העומדים בתנאי הסף על-פי נוהל חלוקת מכסות יבוא לשנת 2020. לא יינתן יותר מרישיון אחד ליום ליבואן. יבואן בודד לא יוכל להחזיק ביותר מ-60 טונות ממכסה זו. את הבקשות יש להגיש החל מ-24.3.2020. בטופס המקוון במערכת מסלול. הרישיונות יחולקו בהתאם לסך כל הכמות המבוקשת, ועד לכמות כוללת של 1,000 טונות. במקביל כבר עובדים על נייר עבודה למכסה של יבוא ביצים מאוקראינה.

נוסף על כך, משרד הכלכלה עידכן כי בעקבות פניות היבואנים ובשל המצב החריג הקיים בישראל כיום לאור התפשטות נגיף הקורונה, החליטה ועדת המכסות לדחות בחודשיים את בחינת אבן הדרך של **ניצול המכסות בעלות ביקוש גבוה** (נספח 1). כמו כן **החליטה הוועדה להאריך את תוקף המכסות שהיא מחלקות** (נספח 3). סעיף 8.2 להוראה קובע, כי יבואן שלא ייבא 40% מהכמות ברישיון היבוא של מכסות בעלות ביקוש גבוה עד ליום 31.5, תישלל יתרות המכסה שהוקצתה לו ותחולק כאמור בסעיף 7.2.2. לאור הנסיבות החריגות, **בחינת אבן דרך זו תידחה עד ליום 31.7.2020**. סעיף 9.2.1 להוראה קובע, כי תוקף הרישיון במכסות לפי נספח 3 שיחולק למחצית הראשונה של השנה יהיה עד ליום 31.5 באותה השנה. **לאור הנסיבות החריגות, רישיונות אלה יוארכו עד ליום 31.7.2020**.

פיננסים

בורסות וול סטריט צנחו ביום שישי האחרון לשפל של שלוש שנים, וכך נחתם השבוע הגרוע ביותר מאז המשבר הפיננסי העולמי ב-2008. גם תמריצים חסרי-תקדים שעליהם הודיעו ממשלות ובנקים מרכזיים ברחבי העולם לא הצליחו להרגיע את חששות המשקיעים מפני ההשלכות הכלכליות של התפשטות נגיף קורונה. הירידות נובעות בעיקר מהחששות לגבי פגיעה בכלכלת סין, וכתוצאה מכך בכלכלה העולמית, נוכח חשיבותה ומרכזיותה של סין בסחר העולמי. פגיעה כזו עלולה לגרום התמתנות בצמיחה בעולם כולו. אשר לשערי מטבעות החוץ, היבואנים צופים בדאגה בעליית שערי הדולר והאירו, והיצואנים מברכים על כך.

כרגע אין דרך לדעת מה יהיה מלוא ההשפעות של משבר הקורונה. הדבר תלוי במשך הזמן שיידרש לעולם כולו לשלוט בנגיף ולבלום את ההידבקות והתחלואה. נראה שברבעון הנוכחי וברבעון הבא תהיה הפגיעה הרצינית ביותר.

ספציפית באשר לישראל, בעשור האחרון חל גידול חד בהיקף הסחר בינה לבין סין: ישנו גידול ניכר בהיקפי היצוא והיבוא. בשנת 2019 הייתה סין המדינה שממנה יובאו הכי הרבה סחורות לישראל, וסין היא יעד היצוא השני בגודלו של ישראל. בהתאם לכך מדורגת סין כמדינת הסחר השנייה בגודלה מבין כלל מדינות העולם עמן סוחרת ישראל. עם שיפור המצב בסין ניתן לראות אור בקצה המנהרה.

בברכת בריאות טובה לכולם,
ענת כליף

*ענת כליף, משפטנית LLB, משלחת בינלאומית מוסמכת, יועצת בכירה בסחר בינלאומי, מרכזת קורס יבוא, יצוא וסחר בינלאומי בדיפלומה, בית-הספר ללימודי תעודה והסמכה, של האוניברסיטה הפתוחה

